

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาสภาพการจ้างและสภาพการทำงานของแรงงานสตรีที่รับงานไปทำที่บ้าน ในเขตจังหวัดขอนแก่น อุดรธานี และนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา ดังนี้ ...

1. แนวความคิดว่าด้วยกระบวนการกลายเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization)
2. แนวความคิดว่าด้วยการจ้างงาน
3. งานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวความคิดว่าด้วยกระบวนการกลายเป็นอุตสาหกรรม

ความหมายของการกลายเป็นอุตสาหกรรมมีผู้นิยามไว้อย่างต่าง ๆ กัน ซึ่งสามารถนำเสนอในรายละเอียด ดังนี้

พจนานุกรม ศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532 : 187) ได้ให้ความหมายของการกลายเป็นอุตสาหกรรมว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีโดยใช้วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ในการขยายผลิตรวมขนาดใหญ่ด้วยกำลังเครื่องจักร เพื่อตลาดการค้าอันกว้างใหญ่ โดยการใช้แรงงานที่ชำนาญเฉพาะอย่าง ทั้งนี้ยังผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองตามมาอย่างรวดเร็ว นักคิดคนสำคัญที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ได้แก่ Rostow (1960) ที่เห็นว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงผ่านขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน คือ **ขั้นตอนที่ 1** เป็นสังคมดั้งเดิม ระบบเศรษฐกิจยังไม่มี การขยายตัว มีเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก **ขั้นที่ 2** เป็นขั้นเตรียมการ จะมีการสร้างทุนพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานในการผลิต การนำความรู้ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ประสิทธิภาพของแรงงาน และที่ดินเพิ่มขึ้น การขยายตัวของตลาดภายในและต่างประเทศ การขยายตัวของสถาบันการเงิน การพัฒนาค้นคว้าเทคนิควิธีการต่างๆ มาใช้ประโยชน์ในการผลิตทางเศรษฐกิจ การผลิตบุคลากรที่จะทำงานในระบบเศรษฐกิจ **ขั้นที่ 3** ขั้นเริ่มขยายตัว สังคมมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกำลังทะยานสู่การเป็นอุตสาหกรรมระบบเศรษฐกิจสามารถรักษาระดับการลงทุน ระบบการเมืองและสังคม มีลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรม **ขั้นที่ 4** เร่งรัดการขยายตัว สังคมมีความเจริญเต็มที่ ระบบเศรษฐกิจประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการประยุกต์ความรู้ทางวิชาการในการผลิตและการบริการ **ขั้นที่ 5** ขั้น

อุดมสมบูรณ์ สังคมมีความอยู่ดีกินดี บริบูรณ์ทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม **ขั้นที่ 6** ขั้นเหลือกินเหลือใช้ ประชาชนมีรายได้มาก

โดยภาพรวมแล้ว Rostow เห็นว่าสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจนถึงจุดสุดท้าย คือการเหลือกินเหลือใช้ นั้น สังคมได้เปลี่ยนแปลงมาอย่างเป็นขั้นตอน มีการเตรียมในด้านต่างๆ มากมายที่จะให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโต อุตสาหกรรมเป็นการผลิตอย่างหนึ่งที่จะช่วยเร่งให้เศรษฐกิจของสังคมเจริญเติบโต การใช้ความรู้ในเชิงวิชาการในการผลิตทางอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก

แม้ว่า Rostow จะให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเหลือกินเหลือใช้ก็ตาม แต่ความคิดของ Rostow ที่จะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ก็คือ อุตสาหกรรมเป็นทางเลือกหนึ่งในการเตรียมปัจจัยต่างๆ มากมาย และหนึ่งในปัจจัยดังกล่าวนั้นก็คือนักงานหรือแรงงานที่จะเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 125-127) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมว่าเป็น กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นการเพิ่มการผลิตภายในสังคมให้เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจภายในสังคมเป็นอย่างมาก ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการกลายเป็นอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยในการจัดการทรัพยากรในการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น (2) การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูประชากรทั้งประเทศ (3) การจัดระเบียบทางสังคมใหม่ เช่น การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน ความสัมพันธ์ในสังคมที่เป็นทางการมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งแตกต่างไปจากลักษณะของการจัดระเบียบทางสังคมของสังคมก่อนที่จะกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม (4) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองหรือการเน้นเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบการเมืองว่ามีความสำคัญในการวางระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ และยังให้ความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนอีกด้วย และ (5) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของประชาชนที่เน้นการกล้าเสี่ยง การทำงานหนัก ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมขยายตัว ผลที่ตามมาคือระบบเศรษฐกิจตามแนวคิดทุนนิยมเกิดความเจริญเติบโตโดยภาพรวม

ดังนั้นการกลายเป็นอุตสาหกรรมจึงเป็นกระบวนการที่สังคมมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการผลิตของระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและการเพิ่มผลผลิต ในขณะที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรมนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนที่เป็นค่านิยมและการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้เหมาะสมกับการที่ประชาชนจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่ที่ประชาชนจะเปลี่ยนแปลงอาชีพ

จากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น นั้นหมายความว่าประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเข้าสู่ระบบการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรมเพื่อแสวงหารายได้เลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวแทนการทำมาหากินในภาคเกษตรกรรม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจ้างงาน

การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ช่วยให้มนุษย์กระทำการกิจกรรมในเชิงแลกเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของกันและกันได้ เพราะโดยแท้จริงแล้วคงไม่มีมนุษย์คนไหนที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองทุกอย่างได้โดยลำพัง ดังนั้นมนุษย์จึงต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) อยู่ตลอดเวลาซึ่งมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างต่อเนื่อง

2.1 ความหมายของการจ้างงาน

การจ้างงาน เป็นกิจกรรมเชิงแลกเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจระหว่างคนสองฝ่าย คือนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งต่างต้องอาศัยกันและกันในการตอบสนองความต้องการหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละฝ่าย เครื่องล่อ (Incentive) ที่สำคัญที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ อาจแตกต่างกันกล่าวคือในขณะที่ฝ่ายนายจ้างต้องการผลผลิตมากๆ เพื่อให้ได้กำไรสูงๆ ฝ่ายลูกจ้างต้องการการค่าจ้างแรงงาน สวัสดิการที่ดี การที่แต่ละฝ่ายจะได้สิ่งที่ต้องการได้ก็ต้องมีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนโดยที่แต่ละฝ่ายต้องมีพันธะที่จะตอบสนองความต้องการของกันและกันตามข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วม

นิคม จันทริขุร (2530 : 47-48) ได้ให้ความหมายของการจ้างงานว่า การจ้างงานเป็นสัญญาต่างตอบแทนให้แก่ นายจ้าง และนายจ้างมีหน้าที่ให้สินจ้างแก่ลูกจ้าง โดยที่คู่กรณีต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ สัญญาจ้างแรงงานคือเรื่องเจตนาเป็นสำคัญ เมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกัน สัญญาจ้างงานก็เกิดขึ้น กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบของสัญญาไว้ ค่าจ้างเป็นสาระสำคัญของสัญญาจ้างแรงงาน

จากคำนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งนายจ้างและลูกจ้างต่างมีพันธะที่จะต้องกระทำต่อกันและกันคือ ลูกจ้างต้องทำงานเพื่อแลกกับค่าจ้างที่นายจ้างต้องจัดให้ตามที่ได้ตกลงกัน สำหรับค่าจ้างซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของสัญญาจ้างได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานประกันสังคม (2527 : 127) ได้ให้ความหมายว่า ค่าจ้างเป็นเงินทุนประเภทที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าตอบแทนการทำงาน ตามวันและเวลาทำงานปกติ ไม่ว่าจะคำนวณตามระยะเวลาหรือคำนวณตามผลงานที่ลูกจ้างทำได้ และให้หมายความรวมถึงเงินที่

นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างในวันหยุดและวันลาซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะกำหนดจำนวนหรือจ่ายในลักษณะใดหรือโดยวิธีการใด และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2535 : 138) ได้ให้ความนิยามของค่าจ้างว่า เงินหรือเงินและสิ่งของที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการทำงานในเวลาทำงานปกติของวันทำงาน หรือจ่ายให้โดยคำนวณตามผลงานที่ลูกจ้างทำได้ และให้หมายความรวมถึงเงินหรือเงินและสิ่งของที่จ่ายให้ในวันหยุดซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานและในวันลาด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะกำหนดจำนวนหรือจ่ายเป็นการตอบแทนในวิธีอย่างไร และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

ศุมาลี ปิตยานนท์ (2539:119) อธิบายว่า ค่าจ้าง หมายถึง ผลตอบแทนจากการใช้แรงงานที่ผู้ประกอบการจ่ายให้แก่คนงานซึ่งอาจอยู่ในรูปของเงินสินค้าหรือการบริการที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินก็ได้ ส่วนอัตราค่าจ้าง หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานในระยะเวลาหนึ่ง

จากความหมายของการจ้างงานและค่าจ้างข้างต้น **พอสรุปได้ว่าการจ้างงานเป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยต่างฝ่ายต่างมีพันธะที่จะต้องกระทำต่อกันและกัน คือ นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนการทำงานให้แก่ลูกจ้าง ค่าจ้างอาจเป็นเงินสิ่งของหรือการบริการที่มีมูลค่าเป็นตัวเงินก็ได้**

2.2 ประเภทของการจ้างงาน

ความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้เกิดการจ้างงานทั้งการจ้างงานในระบบและการจ้างงานนอกระบบ ซึ่งสตรีอาจตัดสินใจเข้าสู่ระบบการจ้างงานแบบใดแบบหนึ่งเพื่อแสวงหารายได้

2.2.1 การจ้างงานในระบบ หมายถึง การจ้างแรงงานอันเป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายแรงงาน นิคม จันทรวิฑูร (2530 : 58-64) ได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้างที่พึงมีต่อกันไว้ดังนี้

2.2.1.1 หน้าที่ของนายจ้าง

(1) นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างตามที่ได้ตกลงกัน การตกลงกันทำโดยปริยายก็ได้ไม่จำเป็นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร การกำหนดและการจ่ายค่าจ้างให้เป็นไปตามข้อตกลงและค่าจ้างขั้นต่ำของกฎหมายบังคับไว้เป็นตัวเงิน

(2) นายจ้างมีหน้าที่ออกหนังสือรับรองในการทำงานเมื่อการจ้างงานสิ้นสุดลงให้ถูกต้อง ในหนังสือรับรองต้องระบุระยะเวลาของการทำงาน ชนิดของงาน ซึ่งจะเป็นหลักฐานสำคัญที่ลูกจ้างจะใช้เป็นหลักฐานประกอบการหางานทำที่อื่น

(3) นายจ้างมีหน้าที่จัดสวัสดิการและความปลอดภัยแก่ลูกจ้าง หากนำลูกจ้างจากท้องถิ่นอื่นมาต้องออกค่าเดินทางให้และต้องจ่ายค่าเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมเมื่อการจ้างงานสิ้นสุดลง

(4) นายจ้างจะให้งานแก่ลูกจ้าง การกำหนดค่าจ้างขึ้นอยู่กับฝีมือของลูกจ้าง หากมีความสามารถสูงนายจ้างก็จ่ายค่าจ้างสูง ถ้ามีฝีมือต่ำนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ

2.2.1.2 หน้าที่ของลูกจ้าง

(1) ลูกจ้างต้องทำงานด้านการใช้กำลังกายหรือกำลังสมอง

(2) ลูกจ้างต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างในการทำสัญญาจ้างแรงงาน ลูกจ้างต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของนายจ้าง กล่าวคือ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างที่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ลูกจ้างต้องทำงานด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากนายจ้าง เช่น ไม่ทิ้งงาน ไม่กระทำความผิดร้ายแรง ปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงถูกต้องและสุจริต

การจ้างแรงงานในระบบ รัฐบาลจะเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลเพื่อให้การจ้างงานเป็นไปอย่างยุติธรรมยังประโยชน์ทั้งแก่ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง เช่น การกำหนดค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ การดูแลเรื่องสวัสดิการแรงงาน การเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยหรือระงับข้อขัดแย้งในการจ้างแรงงาน การบังคับใช้กฎหมายเมื่อมีการละเมิดกฎหมายแรงงาน เป็นต้น ดังนั้นการจ้างงานในระบบจึงเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างที่มีกฎหมายรองรับและชี้นำ การกระทำที่แต่ละฝ่ายต้องปฏิบัติต่อกัน โดยมีรัฐบาลเป็นศูนย์กลางที่กำกับดูแลเพื่อให้ความสัมพันธ์ภายใต้การจ้างงานในระบบดำเนินไปด้วยดีไม่ว่าการจ้างงานนั้นจะเกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานธุรกิจบริการใดๆ

2.2.2 การจ้างงานนอกระบบ หมายถึง การจ้างงานที่อยู่นอกเหนือข้อกำหนดของกฎหมายแรงงาน รัฐบาลจึงไม่อาจเข้าไปกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมได้ คงปล่อยให้เป็นการตกลงระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างจะต่อรองค่าจ้างและเงื่อนไขการจ้างและการทำงานกันเอง นอกจากนี้ในหมู่ผู้รับจ้างยังไม่มีกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นทางการที่จะต่อรองกับผู้ว่าจ้างได้

การจ้างงานนอกระบบที่กำลังขยายตัวอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การรับงานมาทำที่บ้าน ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ให้ความหมายของผู้รับงานไปทำที่บ้าน (Homeworkers) ว่าผู้ซึ่งทำงานให้กับนายจ้างหรือผู้มาติดต่อสั่งทำด้วยตนเอง หรือด้วยความช่วยเหลือของสมาชิกในครัวเรือนหรือกลุ่ม โดยได้รับค่าจ้าง ทั้งงานที่ต้องเป็นงานที่รับมาทำที่บ้าน มีลักษณะเป็นการผลิต ประกอบ หรือทำสิ่งของ ไม่ใช่การบริการและสิ่งของที่ผลิตหรือประกอบส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดจะส่งให้กับคนกลางหรือนายหน้าหรือนายจ้างหรือสถานประกอบการเท่านั้น ไม่ได้ผลิตประกอบหรือทำเพื่อขายเอง

การจ้างงานนอกระบบโดยให้ผู้รับจ้างเองงานไปทำที่บ้าน กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว และสามารถดึงแรงงานสตรีเข้าสู่งานนอกระบบแบบนี้จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตในอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องหนัง แหวน อุปกรณ์ไฟฟ้า ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจ้างงานนอกระบบไม่ได้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายแรงงาน จึงเป็นช่องทางที่ผู้ประกอบการใช้เป็นกลยุทธ์ในการลดต้นทุนการผลิตและการแข่งขันในเชิงธุรกิจ

หากมองถึงการส่งเสริมและคุ้มครองการรับงานไปทำที่บ้าน (Homework) ในประเทศสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้ทำการสำรวจพบว่ามีความหมายเฉพาะเกี่ยวกับการรับงานไปทำที่บ้านรวม 18 ประเทศ และอีกไม่ต่ำกว่า 22 ประเทศ กำหนดให้การรับงานไปทำที่บ้านเป็นบทบัญญัติหนึ่งในกฎหมายแรงงานทั่วไป หลายประเทศได้มีมาตรการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปในกฎหมายเกี่ยวกับการรับงานไปทำที่บ้านตามปัญหาเฉพาะที่พบในแต่ละประเทศ เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับชั่วโมงการทำงาน การจ่ายเงินในวันหยุดพักผ่อนประจำปี และความปลอดภัยและสุขภาพ อย่างไรก็ตามลักษณะความสัมพันธ์ของการจ้างงานระหว่างผู้รับงานไปทำที่บ้านและนายจ้าง เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดว่ากฎหมายแรงงานทั่วไปจะนำมาบังคับใช้กับผู้รับงานไปทำที่บ้านได้หรือไม่ ซึ่งในกฎหมายแรงงานกำหนดให้ความสัมพันธ์ของการจ้างงานมีขึ้นได้ เมื่อคนงานมีฐานะเป็นลูกจ้างที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาโดยตรงของนายจ้าง ในการทำงานเพื่อให้ได้ค่าจ้างและภายใต้เงื่อนไขของงานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

สำหรับประเทศไทยในขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบ หรือผู้รับงานไปทำที่บ้าน แต่โดยบทบาทของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้มีความพยายามจะดำเนินการที่จะให้ความคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้านโดยได้มีการดำเนินการสัมมนาเพื่อทบทวนและหารือถึงสภาพปัญหาของผู้รับงานไปทำที่บ้าน มีการส่งผู้แทนจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ตลอดจนได้มีการสัมมนาเพื่อให้ผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทราบ และหาวิธีการในการคุ้มครองดูแล ส่งเสริมพัฒนาสวัสดิการสังคมแก่ผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยการดำเนินการข้างต้นได้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2531 จนกระทั่งปี 2537 ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นายจ้างและลูกจ้าง ปัจจุบันคณะทำงานฯ ได้มีการดำเนินการทั้งทางด้านการศึกษาหาข้อมูล การจัดประชุมจัดทำโครงการนำร่องเพื่อศึกษา สำรวจ และหาแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง การจัดรับฟังความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและนำเสนอร่างแผนเข้าสู่คณะรัฐมนตรี เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการจ้างงานนอกระบบที่ให้ผู้รับจ้างเองงานไปทำที่บ้านตามคำจำกัดความของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยจะศึกษาระบบการจ้างงาน สภาพการจ้าง สภาพการทำงานและผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่สตรีผู้รับงานไปทำที่บ้านทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ปัจจัยที่ทำให้สตรีเข้าสู่ระบบการจ้างงาน

จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ.2538 ประเทศไทยมีกำลังแรงงานทั้งหมด 31,347,972 คน เป็นกำลังแรงงานหญิง 13,820,584 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.08 จากสถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแรงงานหญิงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของชาติไม่แพ้แรงงานชาย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้แรงงานหญิงเข้าสู่ตลาดแรงงานนั้น สรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1. **ภาวะค่าครองชีพ** เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น และการที่ผู้หญิงจะสวมบทบาทแม่บ้านเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ผู้หญิงจึงจำต้องหางานทำเพื่อให้มีรายได้ เป็นการแบ่งเบาภาระในครอบครัว และเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น

2. **การศึกษา** แม้ว่าปัจจุบันแรงงานหญิงจะเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นก็ตาม แต่ในอีกมุมหนึ่งแรงงานหญิงส่วนหนึ่งเป็นแรงงานที่มีการศึกษาและมีแนวโน้มที่จะได้รับการศึกษาสูงขึ้น เนื่องจากระบบการขยายการศึกษาภาคบังคับ ต่างกับแรงงานหญิงในระดับผู้ปฏิบัติในโรงงานต่างๆ ซึ่งมีการศึกษาน้อย แต่มีความอดทนสูง และส่วนใหญ่มาจากชนบทจากครอบครัวเกษตรกรที่มีความอดทนเป็นพื้นฐาน ดังนั้นเมื่อได้งานทำแม้นายจ้างจะให้หรือไม่ให้สวัสดิการต่างๆ ก็ยอมจำนน

3. **ความต้องการแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมบางประเภท** ความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และความแตกตัวของธุรกิจบางประเภทเป็นสาเหตุหนึ่งของความต้องการแรงงานที่มีความอดทน ละเอียดรอบคอบและประณีต ซึ่งแรงงานหญิงมีคุณสมบัติเหมาะสมกับอุตสาหกรรมดังกล่าวมากกว่าแรงงานชาย เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ การประกอบเครื่องอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุตสาหกรรมผลิตอาหาร เป็นต้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2537)

มงคล ดอนขวา และชนะชัย สืบปรุ (2534) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้สตรีชนบทของภาคอีสานเข้าร่วมแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า สตรีส่วนใหญ่ที่เข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ อายุ 15-20 ปี

ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ส่วนใหญ่ติดต่องานเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้วยตัวเอง ทำงานครั้งแรกได้ค่าจ้างถูกเมื่ออายุงานมากขึ้นจึงได้เพิ่มค่าจ้าง สวัสดิการที่ได้รับจากนายจ้างมักได้แก่ ชุดทำงานและค่ารักษาพยาบาล

✓ดุษฎี อายุวัฒน์ (2534) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้าร่วมแรงงานสตรีในธุรกิจขนาดย่อมในชนบท พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีตัดสินใจเข้าร่วมแรงงานคือ ต้องการรายได้เพิ่มขึ้น มีทักษะที่จะทำงานได้ สามารถทำงานอยู่กับบ้านซึ่งไม่ขัดกับบทบาทของสตรีตามพื้นฐานสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและยังทำหน้าที่อื่นๆ ในครอบครัวควบคู่ไปได้อีกด้วย และที่สำคัญคือ การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่พยายามสนับสนุนให้สตรีจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจร่วมกัน

จรัญญา วงษ์พรหม และสุวิทย์ ธีรศาสตร์ (2537) ศึกษาพฤติกรรมและประสิทธิภาพของแรงงานในจังหวัดขอนแก่น พบว่า อุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก หลายประเภทที่เกิดขึ้นเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เช่น อุตสาหกรรมแหวน ทอผ้าไหม การผลิตและแปรรูปอาหาร เหล่านี้ต้องการแรงงานผู้หญิงเนื่องจากมีความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา ประณีต ปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างหรือหัวหน้างาน และมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและนายจ้าง ถึงกระนั้นก็ตามแรงงานหญิงยังคงได้ค่าแรงเฉลี่ยเพียงร้อยละ 62 ของแรงงานชาย ถึงแม้ตัวเลขของจำนวนแรงงานหญิงจะมีแนวโน้มเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นเรื่อยๆ ในกลุ่มของอุตสาหกรรมหัตถกรรม พาณิชยกรรม และบริการ และแนวโน้มที่แรงงานหญิงจะละทิ้งงานเกษตรกรรมมีมากขึ้น แต่เมื่อศึกษาถึงระยะเวลาการทำงานแล้วแรงงานชายจะทำงานยาวนานกว่า ส่วนหนึ่งมาจากเงื่อนไขของค่าแรงที่ไม่เป็นธรรมต่อแรงงานหญิง เมื่อเป็นเช่นนี้หากผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและต้องมีการเลี้ยงดูลูกจะตัดสินใจออกจากงานระหว่างชายและหญิง จึงตกเป็นหน้าที่ของแรงงานหญิงที่จะต้องออกจากงานเพื่ออยู่บ้านเลี้ยงดูลูกมากกว่าแรงงานชาย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้สตรีเข้าสู่ตลาดแรงงาน และยังถ้าการจ้างงานนั้นเป็นการจ้างงานที่สตรีสามารถทำงานอยู่กับบ้านได้ด้วยจะยิ่งเป็นที่ยอมรับของสตรีที่จะเข้าสู่ระบบการจ้างงานได้มากขึ้น

3.2 การรับงานไปทำที่บ้าน

กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน (2529) ได้ศึกษาสภาพการจ้างงานและการทำงานของผู้รับงานไปทำที่บ้าน พบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้รับงานไปทำที่บ้านในงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมากที่สุด ผู้รับงานไปทำที่บ้านส่วนมากเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.4) อายุระหว่าง 21-41 ปี ครอบครัวมีฐานะยากจนและจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้รับงานไปทำที่บ้านมากกว่าร้อยละ 50 มีประสบการณ์ทำงานมาแล้วมากกว่า 5 ปี ลักษณะของงานที่รับไปทำที่บ้านเป็นงานที่ไม่ต้องใช้เงินทุน ไม่ต้องใช้ฝีมือมาก สามารถฝึกหัดได้ง่ายและเป็นงานที่ใช้แรงกาย

เป็นหลัก ผู้รับงานมาทำที่บ้านได้งานมาทำโดยพ่อค้าท้องถิ่นติดต่อให้ทำ หรือบางส่วนอาจได้รับการติดต่อผ่านตัวแทนคนกลาง นายหน้า หรือเพื่อนบ้าน โดยฝ่ายผู้ว่าจ้างต้องจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานมาให้ทั้งหมด ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานคือค่าจ้าง โดยเฉลี่ยแล้วจะได้รับค่าจ้างวันละ 20 บาท ซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาก อัตราค่าจ้างผู้ว่าจ้างจะกำหนดแตกต่างกันไปตามประเภทและขนาดของงานที่รับมาทำ ตลอดจนทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานนั้นๆ ซึ่งโดยมากจะกำหนดเป็นรายชิ้นหรือต่อหน่วย สำหรับเวลาที่ใช้ในการทำงานนั้น ผู้รับงานมาทำที่บ้านมีเวลาทำงานและหยุดงานแตกต่างกันไปตามความจำเป็นและความพอใจของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามการทำงานบางอย่างยังก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้รับงานมาทำที่บ้านด้วย เช่น งานแกะเนื้อปู ปลา กุ้ง หอย ฯลฯ อาจก่อให้เกิดอันตรายจากถูกของมีคมบาด งานแกะสลักไม้ อาจก่อให้เกิดวัสดุกระเด็นเข้าตา งานทำครกและสากหินก่อให้เกิดฝุ่นหินจำนวนมาก เมื่อสูดเอาฝุ่นหินเข้าสู่ร่างกายมากๆ ก่อให้เกิดโรคปอดอักเสบได้ เป็นต้น ผู้รับงานมาทำที่บ้านส่วนใหญ่จะไม่ใช้เครื่องป้องกันอันตราย ทั้งนี้เพราะขาดความรู้หรือไม่สะดวกในการทำงาน และเมื่อได้รับอันตรายต้องช่วยเหลือตนเอง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ว่าจ้าง

อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ (2532) ศึกษาการทำงานรับจ้างเหมาของสตรีในอุตสาหกรรมขนบต โดยเน้นการศึกษาลักษณะการจ้างแบบจ้างเหมาคือ งานที่จ่ายค่าตอบแทนเป็นรายชิ้นตามปริมาณที่ทำได้ ในกิจกรรมการผลิตหลายประเภท เช่น สิ่งทอ ดอกไม้ประดิษฐ์ แกะสลักไม้ เจียระไนพลอย จักสาน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าผู้รับจ้างทำงานส่วนใหญ่เป็นหญิง นอกจากกิจกรรมบางประเภทเท่านั้นที่ผู้รับจ้างเป็นชาย เช่น การทำเหล็กและการทำมิด เป็นต้น ผู้รับจ้างส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 81.8) อายุอยู่ระหว่าง 21-40 ปี (ร้อยละ 57.7) สถานที่ทำงานของผู้รับจ้างทำงาน ได้แก่ บ้านของตนเอง หรือบ้านของผู้ว่าจ้าง กรณีที่ไม่สามารถเอางานกลับไปทำที่บ้านได้ เช่น งานแกะสลัก เจียระไนพลอย ทำอิฐ ทำเครื่องใช้ธัญญิก เป็นต้น เพราะต้องใช้เครื่องมือเฉพาะและไม่สะดวกในการขนย้ายเครื่องมือ ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาเครื่องมือและสถานที่ให้การจ้างงานในลักษณะนี้ไม่มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ชั่วโมงการทำงานของผู้รับจ้างชายและหญิง ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ผู้รับจ้างหญิงมักมีชั่วโมงการทำงานมากกว่าผู้ชาย คือ วันละ 9 ชั่วโมงโดยประมาณ การทำงานดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดรายได้ที่ผู้รับจ้างเอาไปใช้จ่ายในครอบครัว ดังนั้นผู้รับจ้างจึงยินดีทำงานเพื่อเสริมรายได้ ดีกว่าไม่มีงานทำ แม้ว่าในบางครั้งผู้รับจ้างอาจต้องถูกปรับเพราะทำงานล่าช้าหรือเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือแม้กระทั่งผู้ว่าจ้างจ่ายค่าตอบแทนล่าช้าก็ตาม ผู้รับจ้างกลับรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณผู้ว่าจ้างที่หางานมาให้ทำ ทำให้มีรายได้ด้วยซ้ำไป นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 40-50 ของผู้รับจ้างเคยได้รับอันตราย

จากการทำงานที่ต้องใช้เครื่องมือ เช่น งานแกะสลัก เจียรไนพลอย ทำมิดอรัญญิก เป็นต้น แต่ผู้รับจ้างก็มีความอดทนและไม่กลัวอันตราย

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2536) ได้ทำการสำรวจการรับงานมาทำที่บ้านในเขตจังหวัดศรีสะเกษ เชียงใหม่ และปัตตานี พบว่า ผู้รับงานมาทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 81.3) มีอายุระหว่าง 20-39 ปี (ร้อยละ 55) มีสถานภาพสมรสแต่งงานแล้ว (ร้อยละ 91.4) สภาพการทำงานของผู้รับงานไปทำที่บ้าน ส่วนใหญ่จะทำงานในช่วงฤดูที่ว่างเว้นจากการทำอาชีพหลักเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัว ผู้รับงานไปทำที่บ้านอาจรับงานจากผู้นำชุมชนหรือรับงานโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่วนใหญ่จะทำงานในบริเวณใต้ถุนบ้านหรือบริเวณบ้านพัก โดยเฉลี่ยแล้วผู้รับงานไปทำที่บ้าน ทำงานวันละ 7 ชั่วโมง สำหรับผู้ทำงานทุกวัน และวันละ 4-5 ชั่วโมง สำหรับผู้ทำงานเพียงบางวันในหนึ่งสัปดาห์ ผู้รับงานไปทำที่บ้านร้อยละ 50.7 ประกอบผลผลิตด้วยตัวเอง สำหรับผลกระทบในด้านสุขภาพนั้น พบว่า ผู้รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นโรค ปวดหลัง เจ็บตา ปวดศีรษะ โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งนี้เพราะต้องทำงานที่ต้องใช้สายตามาก (ร้อยละ 51.6) ต้องสัมผัสกับสารเคมี (ร้อยละ 11.4) ทำงานมากเกินไป (ร้อยละ 8.7) นอนมากเกินไป (ร้อยละ 1.9) อุบัติเหตุจากการทำงาน (ร้อยละ 4.3) และมาจากสาเหตุอื่นๆ อีก ปัญหาสำคัญของผู้รับงานไปทำที่บ้าน คือ ขาดเงินทุน ขาดความรู้ ขาดทักษะในการทำงาน ดังนั้นผู้รับงานไปทำที่บ้านจึงต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือในด้าน การฝึกอบรม การให้ข่าวสาร การตลาด การจัดการธุรกิจชุมชน และความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมด้วย

มณีนมัย ทองอยู่ (2539) ได้ศึกษาระบบการรับช่วงการผลิตระหว่างโรงงานกับหมู่บ้านในอุตสาหกรรมแหวน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและแต่งงานแล้ว อายุอยู่ระหว่าง 21-50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่รับงานผ่านคนกลางหรือสาขาอวนในหมู่บ้าน โดยจะรับจากสาขาเดียวและจากบริษัทเดียว การทำงานส่วนใหญ่จะทำงานตลอดทั้งปี ยกเว้นช่วงที่ต้องหยุดงานเพื่อดำนาน ประมาณ 15-20 วัน สถานที่ทำงานจะใช้บริเวณบ้านของตนเอง ผู้รับงานไปทำที่บ้านจะมีระยะเวลาในการทำงานอยู่ระหว่าง 5-10 ชั่วโมงต่อวันและได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น รายได้เฉลี่ย 75-120 บาทต่อวัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของงานที่รับมาทำและระยะเวลาที่ทำงานต่อวัน ผู้รับงานมาทำที่บ้านได้รับผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพและเศรษฐกิจสังคม กล่าวคือ ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ได้แก่ อาการวิงเวียน เมื่อยล้า หงุดหงิด ปวดหลัง ปวดหัว ปวดตา และมีบางรายที่มีอาการเป็นตุ่มผื่นคัน ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ต้องอพยพไปทำงานที่อื่น ผู้หญิงมีบทบาทในงานเกษตรน้อยลง ผู้ชายต้องเข้ามามีบทบาทในการทำงานบ้านมากขึ้น

ผกามาศ บุญธรรม (2540) ได้ศึกษาวิจัยสภาพการจ้างและสภาพการทำงานของแรงงานสตรีที่รับงานเหวอนไปทำที่บ้าน : ศึกษากรณีบ้านโนนภู ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า สตรีที่รับงานเหวอนไปทำที่บ้านมีอายุอยู่ระหว่าง 20-39 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สมรสแล้วและมีสถานที่ทำงานในบริเวณบ้านของตนเอง ระบบการจ้างงานของแรงงานสตรีมี 2 ระบบ คือ สถานประกอบการนำงานไปส่งให้ที่บ้านโดยตรง และรับงานกลับเมื่อผู้รับจ้างทำเสร็จ อีกระบบหนึ่งคือการรับงานผ่านระบบตัวแทน สภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีเป็นการตกลงว่าจ้างระหว่างผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้าง ไม่มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้รับงานเหวอนไปทำที่บ้านมีรายได้เฉลี่ย 60 บาทต่อวัน อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับประเภทของงานที่รับไปทำการจ่ายค่าจ้างกำหนดจ่าย 2 ครั้งต่อเดือน อย่างไรก็ตามผู้รับงานเหวอนไปทำที่บ้านต้องทำงานให้ได้มาตรฐานที่ผู้ว่าจ้างกำหนด มิฉะนั้นจะมีการปรับและงดจ่ายงานให้ สำหรับสภาพการทำงานนั้น พบว่า สตรีที่รับงานเหวอนไปทำที่บ้านส่วนใหญ่ทำงานโดยเฉลี่ย 8-12 ชั่วโมงต่อวัน และทำติดต่อกันตลอดทั้งปี วันหยุดงานไม่แน่นอนโดยไม่มีสวัสดิการใดๆ จากผู้ว่าจ้าง ผลกระทบจากการทำงานมีทั้งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ปวดหลัง ปวดศีรษะ ปวดตา ปวดเมื่อยตามร่างกาย และอาการเคลียด ซึ่งผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบดูแลรักษาตัวเอง ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การมีรายได้เพิ่มขึ้น และผลกระทบทางสังคมที่มีทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ในระดับครอบครัวที่เห็นได้ชัดคือ ผู้ชายต้องเข้ามามีบทบาทในการทำงานบ้านมากขึ้น สตรีมีบทบาทในการทำงานภาคเกษตรลดลง และในระดับชุมชนสตรีมีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และการพบปะสังสรรค์ทางสังคมลดลง แต่เนื่องจากสตรีมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้นจึงสามารถบริจาคเงินให้แก่การทำกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน นอกจากนี้การที่สตรีมีงานทำอยู่กับบ้านสามารถลดอัตราการอพยพแรงงานไปหางานทำที่อื่นได้อีกด้วย

จากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นทำให้ได้ประเด็นสำคัญของการศึกษาการจ้างงานนอกระบบที่สตรีรับงานไปทำที่บ้าน คือ ระบบการจ้างงาน สภาพการจ้างงาน และสภาพการทำงาน และผลกระทบจากการทำงานทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาคั้งนี้ต่อไป

4. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้พบว่า สภาพการจ้างและสภาพการทำงานของแรงงานสตรีที่รับงานไปทำที่บ้าน จะประกอบด้วย

1. ระบบการจ้างงาน
2. สภาพการจ้าง

3. สภาพการทำงาน

4. ผลกระทบที่เกิดจากการทำงาน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ระบบการจ้างงาน

- การกำหนดคุณสมบัติของผู้รับจ้าง
- ขั้นตอนการนำงานมาส่งให้ผู้รับจ้าง ณ หมู่บ้าน
- ขั้นตอนการแจกจ่ายงานให้กับผู้รับจ้าง
- เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน
- ทักษะและการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน
- ขั้นตอนการรับงานคืน
- ขั้นตอนการจ่ายค่าจ้างหรือค่าตอบแทน

สภาพการจ้าง

- อัตราค่าจ้าง
- ปริมาณงานที่กำหนด
- คุณภาพของงานที่กำหนด
- สวัสดิการแรงงาน

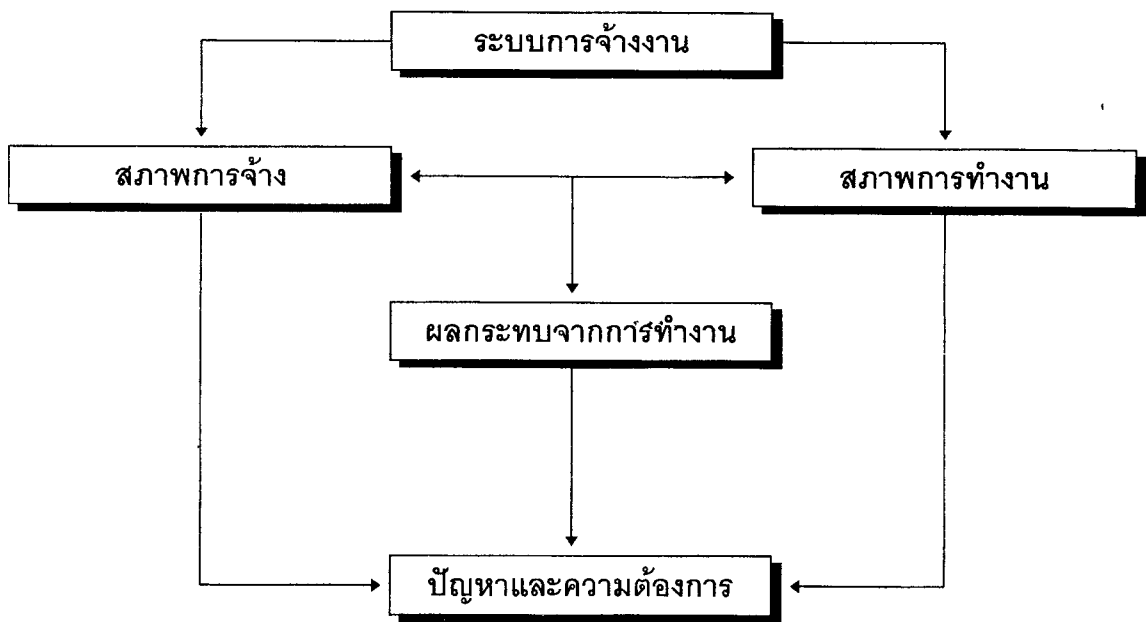
สภาพการทำงาน

- เวลาทำงาน
- วันทำงาน
- จำนวนเดือนที่ทำงาน
- วันหยุดทำงาน
- สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผลกระทบ

- สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน
- เศรษฐกิจ
- สังคม

ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นรูปภาพได้ดังนี้

จากรูปภาพข้างต้นจะเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดสำคัญในกรอบแนวคิดของการศึกษาครั้งนี้ คือ ภายใต้ระบบการจ้างงานแบบใดแบบหนึ่ง ทำให้สตรีผู้รับงานไปทำที่บ้านต้องทำงานภายใต้เงื่อนไขของสภาพการจ้างและสภาพการทำงานตามที่ตกลงกับผู้ว่าจ้าง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและลบต่อสตรีผู้รับงานไปทำที่บ้าน สิ่งที่มาอาจจะเป็นปัญหาและความต้องการของสตรีผู้รับงานไปทำที่บ้านที่ต้องให้ปรับสภาพการจ้างและสภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น หรือมีความยุติธรรมยิ่งขึ้นได้